

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia de Securitate et Educatione Civili III (2013)

Janusz Wojtycza

Działalność naukowa i dydaktyczna Katedry Edukacji Obronnej Akademii Pedagogicznej/Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w latach 2000–2009

Z dniem 1 kwietnia 2009 r. Katedra Edukacji Obronnej na podstawie zarządzenia Rektora Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie zmieniła nazwę na Katedra Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej¹. Zmiana ta skłania do refleksji i podsumowań. Katedra Edukacji Obronnej została powołana 1 września 2000 r. jako jednostka Instytutu Nauk o Wychowaniu Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie w miejsce Zakładu Wychowania Obronnego², który wchodził w skład przekształconej w Instytut Nauk o Wychowaniu Katedry Pedagogiki³. W chwili powołania w katedrze pod kierownictwem dr. inż. Waldemara Kozaczyńskiego pracowali dr hab. prof. AP Tomasz Jan Biedroń, dr hab. prof. AP Bogdan Tarasiuk, dr hab. Sławomir Mazur, dr Jan Ostojski, dr Janusz Wojtycza, dr Ryszard Wroński, lek. med. Ireneusz Kowalewski, mgr Tadeusz Durmała i mgr Pelagia Szybka. Katedra prowadziła kształcenie w następujących formach: pięcioletnie stacjonarne studia magisterskie na kierunku pedagogika z wychowaniem obronnym i wychowaniem fizycznym, dwuletnie magisterskie studia zaoczne na kierunku pedagogika – specjalność wychowanie obronne, 2,5-letnie magisterskie studia zaoczne na kierunku pedagogika – specjalność wychowanie obronne (oficerów Wojska Polskiego i Państwowej Straży Pożarnej), trzyletnie zawodowe studia zaoczne na kierunku pedagogika – specjalność wychowanie obronne oraz studia podyplomowe wychowanie obronne (kierownik dr Ryszard Wroński).

W roku akademickim 1999/2000 dr Ryszard Wroński w ramach Grantu Edukacyjnego MEN kierował studiami podyplomowymi „Kreowanie jakości pracy w szkołach”,

¹ Zarządzenie Nr R – 5/2009 Rektora Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie z dnia 11 marca 2009 r.

² Działalność Zakładu Wychowania Obronnego została szczegółowo opisana w artykule J. Wojtyczy *Kształcenie nauczycieli przysposobienia obronnego w krakowskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej i Akademii Pedagogicznej*, „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Educationem Defensoriam Pertinentia I” 2005, nr 24, s. 9–24.

³ Zarządzenie Nr R – 9/2000 Rektora Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie z dnia 30 VIII 2000 r. w sprawie zmian organizacyjnych w Uczelni.

obejmowały one 285 godzin, w tym 160 godzin warsztatów⁴. Dr Janusz Wojtycza opublikował skrypt *Organizacja turystyki młodzieży szkolnej*, a w roku następnym dwie książki: *Przysposobienie wojskowe w odrodzonej Polsce do roku 1926* oraz *Studia i materiały z dziejów przysposobienia wojskowego w Polsce w latach 1918–1926*⁵.

Od grudnia 2001 r. funkcję kierownika Katedry Edukacji Obronnej objął płk dr hab. Zbigniew Kwiasowski.

W roku 2001/2002 wstrzymano na rok nabór na pięcioletnie stacjonarne studia magisterskie na kierunku pedagogika z wychowaniem obronnym i wychowaniem fizycznym. W kolejnym roku nabór przywrócono.

Od roku 2001/2002 studia podyplomowe wychowanie obronne otrzymały nazwę edukacja dla bezpieczeństwa, a od roku następnego edukacja obronna. Studia trwały dwa semestry i miały na celu odnowienie, uzupełnienie i rozszerzenie wiedzy nauczycieli prowadzących przedmiot przysposobienie obronne⁶. Od roku 2004 studia trwają trzy semestry i mają na celu przygotowanie czynnych nauczycieli posiadających stopień magistra innych specjalności do prowadzenia przysposobienia obronnego jako drugiego przedmiotu nauczania. Studia obejmują obecnie 390 godzin, ich kierownikiem od roku 2004 jest dr hab. prof. UP Tomasz Biedroń.

Tab. 1. Absolwenci studiów podyplomowych edukacja dla bezpieczeństwa i edukacja obronna w latach 2001–2008

rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Razem
liczba	33	21	23	–	33	19	–	22	151

Źródło: Dziekanat Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

Uwagi: Od roku 2004 studia trzysemestralne

12 marca 2002 r. dr hab. prof. AP Zbigniew Kwiasowski uczestniczył jako recenzent w przewodzie doktorskim ppłk. dypl. inż. Zbigniewa Pietrasa na Wydziale Wojsk Lądowych Akademii Obrony Narodowej. Przewód został zakończony nadaniem stopnia 24 kwietnia 2002 r. Natomiast 12 VII t.r. odbyła się obrona pracy doktorskiej mgr. Krzysztofa Kaczmarek pt. *Stronictwo Narodowe i jego organizacje wojskowe w okręgu rzeszowskim w latach 1939–1944*, napisanej pod kierunkiem dr hab. prof. AP T. Biedronia, która miała miejsce na Wydziale Humanistycznym Akademii Pedagogicznej.

⁴ M.J. Korohoda, *Współpraca uczelni Krakowa ze środowiskiem oświatowym w latach 1998–1999*, Kraków 2000, s. 9.

⁵ J. Wojtycza, *Organizacja turystyki młodzieży szkolnej*, Kraków 2000, ss. 121; *Przysposobienie wojskowe w odrodzonej Polsce do roku 1926*, Kraków 2001, ss. 176; *Studia i materiały z dziejów przysposobienia wojskowego w Polsce w latach 1918–1926*, Kraków 2001, ss. 241.

⁶ R. Wroński, *Studia podyplomowe: wychowanie obronne w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie*, „Przysposobienie Obronne – Obrona Cywilna w Szkole” 1997, nr 2, s. 107–108. Por. A. Wieczorek, *Reminiscencje ze Studiów Podyplomowych „Wychowanie Obronne” w Krakowie*, „Przysposobienie Obronne – Obrona Cywilna w Szkole” 1998, nr 3, s. 177–178.

Decyzją Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w grudniu 2002 roku dr hab. prof. AP Zbigniew Kwiasowski został wpisany na listę rzeczoznawców MENiS „do kwalifikowania do użytku szkolnego podręczników do przysposobienia obronnego oraz do opiniowania programów nauczania przysposobienia obronnego oraz programów ścieżki edukacyjnej obrona cywilna”.

W tym samym roku ukazał się tom 2 monografii *Limanowa – dzieje miasta*, obejmujący okres lat 1945–1989, przygotowany pod redakcją dr hab. prof. AP Tomasza J. Biedronia⁷, dr hab. Sławomir Mazur wydał *Podręcznik strzelectwa sportowego*⁸, a w roku następnym *Zarządzanie kryzysowe, obrona cywilna kraju, ochrona informacji niejawnych*⁹. Dr Ryszard Wroński był współredaktorem tomu *Kształcenie praktyczne przyszłych nauczycieli nowoczesnej szkoły*¹⁰, opublikował też szereg artykułów dotyczących dydaktyki. Natomiast dr Waldemar Kozaczyński opublikował artykuły *Edukacja ekologiczna w Wojsku Polskim* oraz *Działalność wybranych organizacji w zakresie edukacji ekologicznej*¹¹.

W roku 2002/2003 zakończyli studia ostatni absolwenci studiów stacjonarnych pięcioletnich pedagogika – specjalność wychowanie obronne (łącznie w latach 1987–2003 – 309 absolwentów) oraz 2,5-letnich studiów magisterskich dla absolwentów wyższych szkół oficerskich (łącznie w latach 1996–2003 – 177 absolwentów)¹².

Tab. 2. Absolwenci pięcioletnich magisterskich studiów stacjonarnych na kierunku pedagogika – specjalność wychowanie obronne w latach 2001–2003

rok	2001	2002	2003	Razem
liczba	20	21	23	64

Źródło: Dziekanat Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

⁷ *Limanowa – dzieje miasta*, t. 2, 1945–1989, red. T.J. Biedroń, Kraków 2002, ss. 711.

⁸ S. Mazur, *Podręcznik strzelectwa sportowego*, Katowice 2002, ss. 285.

⁹ S. Mazur, *Zarządzanie kryzysowe, obrona cywilna kraju, ochrona informacji niejawnych*, Katowice 2003, ss. 268.

¹⁰ *Kształcenie praktyczne przyszłych nauczycieli nowoczesnej szkoły*, red. J. Kuźma, R. Wroński, Kraków 2002, ss. 416.

¹¹ W. Kozaczyński, *Edukacja ekologiczna w wojsku polskim*, [w:] *Edukacja do bezpieczeństwa i pokoju w obliczu wyzwań XXI wieku, cz. 2, Edukacja do bezpieczeństwa, pokoju i praw człowieka*, red. R. Rosa, Siedlce 2001, s. 81–90; idem, *Działalność wybranych organizacji w zakresie edukacji ekologicznej*, [w:] *Dynamika zmian środowiska geograficznego pod wpływem antropopresji*, red. J. Lach, Kraków 2003, s. 266–273.

¹² Dokumenty Instytutu Nauk o Wychowaniu, *Działalność Zakładu Wychowania Obronnego w latach 1998–2000*.

Tab. 3. Absolwenci 2,5-letnich studiów magisterskich dla absolwentów wyższych szkół oficerskich na kierunku pedagogika – specjalność wychowanie obronne w latach 2001–2003

rok	2001	2002	2003	Razem
liczba	23	17	19	59

Źródło: Dziekanat Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

Od roku 2002/2003 pracę w Katedrze Edukacji Obronnej podjął dr hab. Stanisław Sterkowicz, prof. AWF w Krakowie, który 17 listopada t.r. otrzymał tytuł profesora w zakresie nauk kultury fizycznej¹³.

Dr hab. prof. AP Zbigniew Kwiasowski był recenzentem w przewodach doktorskich ppłk. mgr. Janusza Ropskiego nt. *Kompetencje interpersonalne dowódców związków taktycznych i oddziałów a skuteczność dowodzenia* (Rada Wydziału Wojsk Lądowych AON, 24 czerwca 2003 r.) oraz por. mgr. inż. Wojciecha Nowaka nt. *Modelowanie procesu informacyjno-decyzyjnego w centrum zabezpieczenia działań stanowiska dowodzenia brygady zmechanizowanej (pancernej)* (Rada Wydziału Strategiczno-Obronnego AON, 1 września 2003 r.).

Z dniem 2 listopada 2003 r. na podstawie art. 166a ust. 6 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. *O powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej*¹⁴ Rektor Akademii Pedagogicznej powierzył Katedrze Edukacji Obronnej prowadzenie szkolenia studentów w zakresie przysposobienia obronnego wynikającego z obowiązku służby wojskowej. Kierownik Katedry objął funkcję Pełnomocnika Rektora AP w Krakowie do spraw szkolenia w zakresie przysposobienia obronnego, kierując w tym zakresie ustawowymi zadaniami edukacyjnymi na rzecz wielu wyższych uczelni Małopolski¹⁵. W szkoleniu uczestniczyli studenci 15 uczelni z terenu Małopolski, w tym wszystkie krakowskie uczelnie publiczne z wyjątkiem Politechniki Krakowskiej.

Tab. 4. Studenci przeszkoleni w zakresie przysposobienia obronnego przez Katedrę Edukacji Obronnej AP/UP w latach 2004–2009

rok	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	Razem
na studiach magisterskich	734	584	569	634	287	–	2808
na studiach licencjackich	306	269	257	374	620	210	2036
łącznie	1040	853	826	1008	907	210	4844

Źródło: Stanowisko ds. Obronnych UP w Krakowie

Uwagi: (–) w roku akad. 2008/2009 nie było 2. roku studiów jednolitych magisterskich

¹³ Artykuł nie uwzględnia działalności naukowej i bogatego dorobku naukowego prof. dr hab. Stanisława Sterkowicza.

¹⁴ Dz.U. z 2002 r. Nr 21 poz. 205 z późniejszymi zmianami.

¹⁵ Zarządzenie Rektora Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej Nr R-26/2003 z 17 XI 2003 r. w sprawie wprowadzenia w Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie programu przysposobienia obronnego.

W dniu 27 listopada 2003 r. odbyła się sesja naukowa z okazji 30-lecia akademickiego kształcenia nauczycieli przysposobienia obronnego w Akademii Pedagogicznej w Krakowie. Sesję otworzył rektor uczelni prof. dr hab. Michał Śliwa. W czasie obrad wystąpili m.in. dyrektor Instytutu Nauk o Wychowaniu prof. dr hab. Mirosław Szymański, kierownik Katedry dr hab. prof. AP Zbigniew Kwiasowski, b. kierownik Zakładu Wychowania Obronnego doc. dr Stefan Zabdyrski i dr Janusz Wojtycza. Teksty związane z jubileuszem Katedry zostały zamieszczone w roczniku naukowym Katedry¹⁶.

27 kwietnia 2004 r. lek med. Ireneusz Kowalewski decyzją Rady Wydziału Wojskowo-Lekarskiego Uniwersytetu Medycznego w Łodzi na podstawie pracy *Kultura zdrowotna studentów i metody jej kształtowania w systemie dydaktyczno-wychowawczym szkoły wyższej* uzyskał stopień doktora nauk medycznych w zakresie medycyny w specjalności medycyna społeczna.

21 czerwca 2004 r. dr hab. prof. AP Zbigniew Kwiasowski był recenzentem w przewodzie doktorskim mjr. pil. mgr. inż. Romana Krawczyńskiego, który pod kierunkiem dr hab. inż. prof. AON Romualda Kalinowskiego napisał pracę doktorską nt. *Inspiracja tworzenia i wsparcie samoobrony w ochronie ludności i ratownictwie*, na podstawie której Rada Wydziału Strategiczno-Obronnego AON nadała mu stopień doktora nauk wojskowych w specjalności bezpieczeństwo narodowe.

W 2004/2005 roku otwarto studia niestacjonarne I stopnia w Kolegium AP – Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym w Tarnowie.

Tab. 5. Absolwenci studiów niestacjonarnych I stopnia na kierunku pedagogiki – specjalność wychowanie obronne, odbywający studia w Kolegium AP – Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym w Tarnowie w latach 2004–2009

rok	2007	2008	2009	Razem
liczba	23	28	17	68

Źródło: Dziekanat Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

Uwagi: Stan na dzień 1 XI 2009 r.

W roku 2004 dr inż. Waldemar Kozaczyński wydał monografię pt. *Edukacja ekologiczna młodzieży szkół ponadpodstawowych w wybranych rejonach Polski południowo-wschodniej*¹⁷. W tymże roku dr Jan Ostojski i dr Janusz Wojtycza pracujący pod kierunkiem dr hab. prof. AP Bogdana Tarasiuka zakończyli badania statutowe

¹⁶ Z. Kwiasowski, *30 lat Katedry Edukacji Obronnej Akademii Pedagogicznej w Krakowie*, „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Educationem Defensoriam Pertinentia I” 2005, nr 24, s. 5–7; J. Wojtycza, *Kształcenie nauczycieli przysposobienia obronnego w krakowskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej i Akademii Pedagogicznej*, tamże, s. 9–24.

¹⁷ W. Kozaczyński, *Edukacja ekologiczna młodzieży szkół ponadpodstawowych w wybranych rejonach Polski południowo-wschodniej*, Kraków 2003, ss. 146.

pt. *Wychowanie patriotyczne na przełomie wieków*. Podsumowaniem badań był raport pt. *Patriotyzm w systemie wartości młodego pokolenia*¹⁸ oraz artykuły¹⁹.

Z dniem 9 grudnia 2004 roku dr hab. Z. Kwiasowski, dr W. Szot i dr J. Wojtycza weszli w skład Komisji Prawa Humanitarnego Małopolskiego Zarządu Polskiego Czerwonego Krzyża.

7 marca 2005 r. dr hab. prof. AP Tomasz Biedroń uczestniczył jako recenzent w przewodzie doktorskim mgr. Mirosława Orłowskiego, autora pracy *Prasa konspiracyjna Stronnictwa Narodowego w latach 1939–1947* napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Tadeusza Kotłowskiego w Instytucie Historii na Wydziale Historycznym Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu.

Z dniem 1 września 2005 r. na podstawie zarządzenia Rektora Akademii Pedagogicznej im. KEN w Krakowie²⁰ z 30 maja 2005 roku Katedra Edukacji Obronnej została wyłączona ze struktury organizacyjnej Instytutu Nauk o Wychowaniu i stała się samodzielną jednostką organizacyjną Wydziału Pedagogicznego, składającą się z dwóch zakładów: Zakładu Wychowania Obronnego oraz Zakładu Bezpieczeństwa Narodowego. Kierownikiem katedry pozostał dr hab. Zbigniew Kwiasowski, kierownikiem Zakładu Wychowania Obronnego został dr hab. prof. AP Tomasz Biedroń, a Zakładu Bezpieczeństwa Narodowego dr hab. prof. AP Bogdan Tarasiuk. Ponadto w Katedrze byli zatrudnieni: prof. zw. dr hab. Stanisław Sterkowicz, dr hab. Sławomir Mazur, dr Ireneusz Kowalewski, dr inż. Waldemar Kozaczyński, dr Roman Krawczyński, dr Jan Ostojki, dr Janusz Ropski, dr Wiesław Szot, dr Janusz Wojtycza, mgr Tadeusz Durmała i mgr Pelagia Szybka²¹.

Ponadto w latach 2005/2006 i 2006/2007 Katedra wzięła udział w przygotowaniu programów i zrealizowała trzysemestralne Kwalifikacyjne Studia Podyplomowe „Przysposobienie Obronne” finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Ministerstwa Edukacji i Nauki. Program koordynował Wydział Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu Śląskiego, studiami kierował dr Roman Krawczyński. Studia ukończyło 43 absolwentów.

Jesienią 2005 roku miała miejsce akredytacja Wydziału Pedagogicznego Akademii Pedagogicznej w Krakowie, w wyniku której Katedra, podobnie jak cały Wydział, uzyskała pozytywną ocenę działalności.

¹⁸ J. Ostojki, B. Tarasiuk, J. Wojtycza, *Patriotyzm w systemie wartości młodego pokolenia*, Kraków 2004, ss. 47 [wydruk komputerowy].

¹⁹ J. Ostojki, J. Wojtycza, *Przysposobienie obronne w opinii studentów i uczniów szkół ponadpodstawowych*, [w:] *Kształcenie nauczycieli przysposobienia obronnego w polskich uczelniach. Stan obecny i perspektywy*, red. Z. Kwiasowski, Kraków 2007, s. 129–138; J. Ostojki, J. Wojtycza, *Patriotyzm wśród wartości młodzieży*, „Rocznik Komisji Nauk Pedagogicznych PAN” LXI:2008, s. 143–165.

²⁰ Zarządzenie Nr R – 11/2005 Rektora Akademii Pedagogicznej im. KEN w Krakowie z dnia 30 maja 2005 roku.

²¹ Katedra Edukacji Obronnej AP, *Raport samooceny, kierunek pedagogika, specjalność wychowanie obronne*, Kraków 2005, s. 7–9.

W dniach 17 i 18 listopada 2005 r. odbyła się V Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. *Kształcenie nauczycieli przysposobienia obronnego w polskich uczelniach – stan obecny i perspektywy*. Konferencja została zorganizowana w ramach badań statutowych pt. *Optymalizacja systemu kształcenia nauczycieli na kierunku studiów pedagogika ze specjalnością wychowanie obronne i fizyczne*, realizowanych w Katedrze pod kierunkiem dr. hab. prof. AP Zbigniewa Kwiasowskiego. W konferencji wzięło udział 46 uczestników. Otwarcia konferencji dokonał prorektor prof. dr hab. Marian Zakrzewski. Obradami współkierowali prof. dr hab. Ryszard Rosa, prof. dr hab. Jerzy Kunikowski, prof. dr hab. Jerzy Zieliński i prof. dr hab. Zbigniew Kwiasowski. W wydawnictwie pokonferencyjnym znalazło się 19 wystąpień, w tym referaty pracowników Katedry: dr. hab. prof. AP Z. Kwiasowskiego, dr. W. Kozaczyńskiego, dr. I. Kowalewskiego, dr. R. Krawczyńskiego, dr. J. Ostojkiego i dr. J. Wojtyczy²².

W tym samym roku ukazał się rocznik naukowy katedry „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Educationem Defensoriam Pertinentia I” pod redakcją dr. hab. prof. AP Tomasza Biedronia, zawierający artykuły pracowników Katedry: dr. hab. prof. AP Z. Kwiasowskiego, dr. hab. prof. AP T. Biedronia, dr. W. Kozaczyńskiego, dr. R. Krawczyńskiego, dr. J. Ostojkiego, dr. J. Ropskiego, dr. P. Szybki i dr. J. Wojtyczy.

W roku następnym dr. hab. prof. AP Zbigniew Kwiasowski był recenzentem w przewodzie doktorskim mgr. Józefa Jedynaka nt. *Spoleczne i pedagogiczne uwarunkowania polityki bezpieczeństwa lokalnego w zakresie przeciwdziałania przestępczości nieletnich* (Rada Wydziału Pedagogicznego AP w Krakowie, 13 lipca 2006 r.).

Dr Ireneusz Kowalewski wydał książkę *Kultura zdrowotna studentów. Diagnoza i perspektywy*²³, a Janusz Wojtycza I tom *Harcerskiego słownika biograficznego*²⁴. Był on także wraz z prof. dr hab. Andrzejem Pankowiczem współorganizatorem konferencji naukowej *Odrodzenie harcerstwa i walka o jego oblicze ideowe w latach 1956–1959*, zorganizowanej z okazji 50. rocznicy odrodzenia harcerstwa w Krakowie w auli Collegium Novum UJ 4 grudnia 2006 r.²⁵

W roku 2006/2007 zostały utworzone Podyplomowe Studia Doskonalące „Bezpieczeństwo Publiczne i Zarządzanie Kryzysowe”, przeznaczone dla osób z wykształceniem wyższym, pracowników służb mundurowych i urzędników administracji publicznej. Celem studiów jest zapoznanie słuchaczy z systemem bezpieczeństwa publicznego na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym oraz Unii Europejskiej, zdobycie przez nich wiedzy z zakresu bezpieczeństwa publicznego, ochrony i ratownictwa ludności (zarządzania kryzysowego). W programie zajęć znajduje się między innymi problematyka: bezpieczeństwa narodowego, bezpieczeństwa

²² *Kształcenie nauczycieli przysposobienia obronnego...*, ss. 188.

²³ I. Kowalewski, *Kultura zdrowotna studentów. Diagnoza i perspektywy*, Kraków 2006, ss. 168.

²⁴ *Harcerski słownik biograficzny*, t. 1, red. J. Wojtycza, Warszawa 2006, ss. 263.

²⁵ *Odrodzenie harcerstwa i walka o jego oblicze ideowe w latach 1956–1959. Materiały z konferencji naukowej odbytej w auli Collegium Novum Uniwersytetu Jagiellońskiego 4 grudnia 2006 roku*, red. A. Pankowicz, J. Wojtycza, Kraków 2007, ss. 144.

publicznego, zarządzania kryzysowego i ratownictwa przedmedycznego. Studia trwają dwa semestry i obejmują 270 godzin. Absolwenci otrzymują niezbędne kwalifikacje do zarządzania w zakresie bezpieczeństwa publicznego ze szczególnym uwzględnieniem zarządzania kryzysowego. Funkcję kierownika studiów objął dr Janusz Wojtycza.

Tab. 6. Absolwenci Studiów Podyplomowych „Bezpieczeństwo Publiczne i Zarządzanie Kryzysowe” w latach 2007–2009

rok	2007	2008	2009	Razem
liczba	52	55	67	174

Źródło: Dziekanat Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

Uwagi: Stan na dzień 1 XI 2009 r.

27 marca 2007 r. został otwarty przewód doktorski mgr. Maliny Kaszuby nt. *Działania humanitarne Polskich Kontyngentów Wojskowych w operacjach pokojowych*, która przygotowuje dysertację pod kierunkiem dr hab. prof. AP Zbigniewa Kwiasowskiego (Rada Wydziału Strategiczno-Obronno AON).

Od roku 2007/2008 w miejsce pięcioletnich studiów stacjonarnych na kierunku pedagogika – specjalność wychowanie obronne i fizyczne wprowadzono studia stacjonarne I stopnia 3-letnie na kierunku pedagogika – specjalność wychowanie obronne i fizyczne.

Tab 7. Absolwenci pięcioletnich studiów stacjonarnych na kierunku pedagogika – specjalność wychowanie obronne i fizyczne w latach 2004–2009

rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Razem
liczba	16	54	3	50	55	57	235

Źródło: Dziekanat Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

Uwagi: Stan na dzień 1 XI 2009 r.

Tab. 8. Absolwenci studiów niestacjonarnych I stopnia na kierunku pedagogika – specjalność wychowanie obronne w latach 2001–2009

rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Razem
liczba	33	32	44	44	52	34	53	33	30	355

Źródło: Dziekanat Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

Uwagi: Stan na dzień 1 XI 2009 r.

Tab. 9. Absolwenci niestacjonarnych studiów uzupełniających magisterskich na kierunku pedagogika – specjalność wychowanie obronne w latach 2001–2009

rok	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Razem
liczba	15	21	56	50	50	69	63	64	62	450

Źródło: Dziekanat Wydziału Pedagogicznego Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

Uwagi: Stan na dzień 1 XI 2009 r.

3 października 2007 r. odbyła się obrona pracy doktorskiej mgr Pelagii Szybki, która decyzją Rady Wydziału Pedagogicznego Akademii Pedagogicznej w Krakowie na podstawie pracy *Kształtowanie umiejętności udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej u dzieci 6–7-letnich*, napisanej pod kierunkiem dr hab. prof. AP Bożeny Muchackiej, uzyskała tytuł doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki.

W roku 2007 ukazała się drukiem publikacja *Kształcenie nauczycieli przysposobienia obronnego w polskich uczelniach. Stan obecny i perspektywy* pod redakcją Zbigniewa Kwiasowskiego, zawierająca referaty wygłoszone na konferencji o tej samej nazwie²⁶. Ponadto w numerze uczelnianego czasopisma „Konspekt” poświęconym problematyce wojskowości i edukacji obronnej, przygotowanym wspólnie z kierownictwem Katedry, zostały zamieszczone artykuły dr hab. prof. AP Zbigniewa Kwiasowskiego, dr. Klaudii Cendy-Cwer, dr. Romana Krawczyńskiego, dr. Jana Ostrojskiego, dr. Pelagii Szybki, dr. Janusza Wojtyczy i mgr Katarzyny Pabis²⁷. W tym samym roku dr Jan Ostojki zakończył rozpoczęte w 2005 r. badania nt. *Aspiracje życiowe młodzieży na progu XXI wieku*, prowadzone wśród młodzieży Polonii kanadyjskiej i młodzieży polskiej. Podsumowaniem były dwa artykuły²⁸.

Od roku 2008/2009 nastąpiła zmiana specjalności studiów stacjonarnych I stopnia na specjalność wychowanie obronne i wiedza o społeczeństwie. Dokonano także zmiany specjalności studiów niestacjonarnych I stopnia na pedagogika – specjalność wychowanie obronne i wiedza o społeczeństwie, studia II stopnia pozostały nadal jako studia na kierunku pedagogika – specjalność wychowanie obronne.

Dr hab. prof. AP Tomasz Biedroń sporządził recenzję wydawniczą pracy Bogusława Wójcika *Niepodległościowe organizacje młodzieżowe na Rzeszowszczyźnie w latach 1944–1956 w świetle dokumentów*²⁹ dla Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie oraz opublikował szereg artykułów o tematyce historycznej³⁰.

Dr Janusz Wojtycza był wraz z ks. prof. dr. Zbigniewem Markiem współorganizatorem konferencji naukowej *Dorobek pedagogiki harcerskiej*, odbytej z okazji 50. rocznicy powstania „Nieprzetartego Szlaku”³¹ 26 września 2008 r. w sali obrad Rady Miasta Krakowa i 6 października 2008 r. w auli Wyższej Szkoły

²⁶ *Kształcenie nauczycieli przysposobienia obronnego...*

²⁷ „Konspekt” 2009, nr 2 (29).

²⁸ Publikacje na portalu internetowym „Wiedza i Edukacja” oraz na stronie internetowej Polonii kanadyjskiej w Calgary (2009).

²⁹ B. Wójcik, *Niepodległościowe organizacje młodzieżowe na Rzeszowszczyźnie w latach 1944–1956 w świetle dokumentów*, Rzeszów 2009, ss. 528.

³⁰ T. Biedroń, A. Siwik, *Akcja balonowa na terenie powiatu nowosądeckiego w 1956 roku*, „Rocznik Sądecki” XXXVI: 2008, s. 310–318; T. Biedroń, *Wspomnienie o Janie Biedroniu w 10-tą rocznicę śmierci*, „Echo Limanowskie” 2008, nr 168, s. 34–38; idem, *Wspomnienie o Barbarze Salawie*, „Echo Limanowskie” 2008, nr 169–170, s. 22–23; idem, *Spotkanie po 40-stu latach*, „Echo Limanowskie” 2008, nr 169–170, s. 23, 43; idem, *Wspomnienie o księdzu Stanisławie Mlyczyńskim*, „Echo Limanowskie” 2008, nr 171, s. 22–23.

³¹ „Nieprzetarty Szlak” – kryptonim działalności harcerstwa wśród dzieci i młodzieży w zakładach leczniczych, wychowawczych i poprawczych, prowadzonej od 1958 r.

Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum” w Krakowie. Ponadto wydał drugi tom *Harcerskiego słownika biograficznego*³².

W listopadzie 2008 r. dr Małgorzata Bereźnicka przebywała na Uniwersytecie w Chester w ramach unijnego programu Erasmus. Pobyt miał na celu nawiązanie współpracy pomiędzy uczelniami oraz rozeznanie w problematyce przyszłej rozprawy habilitacyjnej. Odbyła szereg konsultacji z pracownikami tamtejszego Wydziału Pedagogicznego, uczestniczyła gościnnie w zajęciach oraz prowadziła seminarium, w ramach którego wygłosiła wykład z prezentacją nt. polskiego systemu edukacji, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji zintegrowanej. Zaprezentowała także Uczelnię i Katedrę.

W dniach 30 marca–4 kwietnia 2009 r. przebywał w Katedrze pan Anthony Sidney Pickford, starszy wykładowca na Wydziale Pedagogicznym Uniwersytetu w Chester. W ramach pobytu odbył spotkania z pracownikami Katedry oraz wygłosił dla studentów dwa wykłady: *Wymiar globalny w programie szkolnym w Zjednoczonym Królestwie* oraz *Dziedzictwo i kultura w Zjednoczonym Królestwie*, a pracownikom przedstawił prezentację *System edukacji w Anglii*.

W marcu 2009 r. zostało utworzone Studenckie Koło Naukowe, które pracuje pod opieką dr Małgorzaty Bereźnickiej oraz mgr Magdaleny Szumiec i Łukasza Czekaja.

Z dniem 1 kwietnia 2009 r. Rektor Uniwersytetu Pedagogicznego zmienił nazwę Katedry na Katedra Bezpieczeństwa i Edukacji Obywatelskiej, pod kierownictwem dr. hab. prof. UP Zbigniewa Kwiasowskiego, z trzema zakładami: Bezpieczeństwa Narodowego – kierownik dr hab. prof. UP Bogdan Tarasiuk, Edukacji dla Bezpieczeństwa – kierownik dr hab. prof. UP Zbigniew Kwiasowski i Wychowania Obywatelskiego – kierownik dr hab. prof. UP Tomasz Biedroń³³.

Tab. 10. Badania statutowe realizowane w Katedrze Edukacji Obronnej w latach 2000–2009

L.p.	Zadanie badawcze		Okres
1.	Diagnoza stanu edukacji środowiskowej w Wojsku Polskim	dr inż. Waldemar Kozaczyński	2004–2005
2.	Optymalizacja systemu kształcenia nauczycieli na kierunku studiów pedagogika ze specjalnością wychowanie obronne i fizyczne	dr hab. Zbigniew Kwiasowski, prof. AP	2004–2006
3.	Polska w Unii Europejskiej – wybrane aspekty polityki bezpieczeństwa w działalności edukacyjno-wychowawczej	dr hab. Zbigniew Kwiasowski, prof. AP	2005–2009
4.	Wychowanie patriotyczne na przełomie wieków	dr hab. B. Tarasiuk, prof. AP	2000–2004
5.	Zagadnienia bezpieczeństwa w edukacji szkolnej	dr hab. Zbigniew Kwiasowski, prof. AP	2005

Źródło: Katedra Edukacji Obronnej AP, *Raport samooceny, kierunek pedagogika, specjalność wychowanie obronne*, Kraków 2005, s. 20–21; informacje Zespołu ds. Nauki Działu Nauki i Współpracy z Zagranicą UP

³² *Harcerski słownik biograficzny*, t. 2, red. J. Wojtycza, Warszawa 2008, ss. 270.

³³ Zarządzenie Nr R – 5/2009 Rektora Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie z dnia 11 marca 2009 r.

Tab. 11. Badania własne realizowane w Katedrze Edukacji Obronnej w latach 2000–2009

L.p.	Temat	Kierownik	Okres
1.	Aspekty prawne obronności	dr hab. B. Tarasiuk, prof. AP	2004–2007
2.	Aspiracje życiowe młodzieży na progu XXI wieku (na podstawie badań prowadzonych wśród młodzieży Polonii kanadyjskiej i młodzieży polskiej)	dr Jan Ostojski	2004–2007
3.	Bezpieczeństwo człowieka w opinii studentów pedagogiki	dr Roman Krawczyński	2005–2006
4.	Bezpieczeństwo ekologiczne obywateli w społecznościach lokalnych	dr inż. Waldemar Kozaczyński	2003–2006
5.	Bezpieczeństwo narodowe w świadomości studentów	dr hab. Zbigniew Kwiasowski, prof. AP	2004
6.	Bezpieczeństwo szkolne – aspekt edukacyjny	dr hab. Zbigniew Kwiasowski, prof. AP	2008–2009
7.	Edukacja obronna młodzieży wobec problemów współczesnej cywilizacji	dr Wiesław Szot	2005–2006
8.	Kształtowanie umiejętności udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej u dzieci sześćo-siedmioletnich	mgr Pelagia Szybka	2006–2008
9.	Inspiracja doskonalenia i wsparcia samoobrony ochrony ludności i ratownictwa	dr Roman Krawczyński	2003–2004
10.	Kultura zdrowotna studentów i możliwości jej kształtowania w systemie dydaktyczno-wychowawczym	dr Ireneusz Kowalewski	2004–2005
11.	Metody aktywizujące w opinii studentów	dr Janusz Ropski	2005–2006
12.	Monitorowanie i doskonalenie jakości kształcenia na kierunku studiów pedagogika z wychowaniem obronnym Akademii Pedagogicznej w Krakowie	dr Ryszard Wroński	2002
13.	Słownik biograficzny działaczy konspiracyjnego ruchu narodowego (okręg krakowski i rzeszowski) w latach 1939–1956	dr hab. Tomasz Biedroń, prof. AP	2004–2006
14.	Solidarność na Limanowszczyźnie w latach 1980–1989	dr hab. Tomasz Biedroń, prof. AP	2007
15.	Umiejętności społeczne studentów	dr Janusz Ropski	2004
16.	Wartości kształcenia we współczesnej szkole ze szczególnym uwzględnieniem gimnazjum	dr Małgorzata Bereźnicka	2009
17.	Wychowanie patriotyczne w organizacjach młodzieżowych okresu międzywojennego	dr Janusz Wojtycza	2002–2005
18.	Wychowanie w Związku Harcerstwa Polskiego na przestrzeni dziejów	dr Janusz Wojtycza	2006–2007

Źródło: Katedra Edukacji Obronnej AP, *Raport samooceny, kierunek pedagogika, specjalność wychowanie obronne*, Kraków 2005, s. 21–22; informacje Zespołu ds. Nauki Działu Nauki i Współpracy z Zagranicą UP

* * *

Katedra Edukacji Obronnej powołana do życia we wrześniu 2000 r. jako jednostka Instytutu Nauk o Wychowaniu dokonała w okresie dziewięciu lat swego istnienia istotnego skoku rozwojowego. Obok funkcji naukowej i dydaktycznej podjęła zadania z zakresu szkolenia studentów w zakresie przysposobienia obronnego wynikającego z obowiązku służby wojskowej. Szkolenie z tego zakresu ukończyło 4844 studentów. W roku 2004/2005 otwarto studia niestacjonarne I stopnia w Kolegium UP – Zamiejscowym Ośrodku Dydaktycznym w Tarnowie. Katedra wraz z całym Wydziałem Pedagogicznym uzyskała pozytywną ocenę Państwowej Komisji Akredytacyjnej. W maju 2005 roku została wyłączona ze struktury organizacyjnej Instytutu Nauk o Wychowaniu jako samodzielna jednostka. W roku 2006 zostały powołane drugie już Studia Podyplomowe „Bezpieczeństwo Publiczne i Zarządzanie Kryzysowe”, prowadzone w Katedrze. W ślad ze zmianą specjalności prowadzonego kierunku studiów w roku 2009 nastąpiła zmiana nazwy Katedry.

Absolwenci kierunku, których łączna liczba w okresie działalności Katedry (lata 2000–2009) wyniosła 1599, w tym studiów podyplomowych – 368, studiów magisterskich (stacjonarnych i niestacjonarnych) – 808 i studiów licencjackich (niestacjonarnych) – 423, zasilili kadry resortu oświaty, obejmując stanowiska nauczycieli przysposobienia obronnego, wychowania fizycznego oraz inne wymagające wykształcenia pedagogicznego. Inni podjęli pracę w służbach mundurowych. Wreszcie liczna grupa absolwentów studiów zaocznych i podyplomowych uzyskała dodatkowe kwalifikacje i poszerzyła swoją wiedzę. Program studiów zmienia się wraz z ewolucją systemu szkolnego, a proces doskonalenia form i metod kształcenia trwa nadal, co świadczy o żywotności kierunku i tym, że jego absolwenci są nadal potrzebni i oczekiwani w szkołach i instytucjach związanych z obronnością państwa. Potwierdza to liczba kandydatów na studia i studentów odbywających studia w Katedrze.

W omawianym okresie w Katedrze pracowało czterech samodzielnych pracowników nauki, w tym jeden z tytułem profesora zwyczajnego. Trzech pracowników Katedry uzyskało stopień doktora. Profesorowie uczestniczyli w 8 przewodach doktorskich³⁴, w tym w dwukrotnie jako promotorzy (jeden przewód w toku) i sześciokrotnie jako recenzenci. Wykonali 10 recenzji publikacji. Zorganizowano dwie konferencje naukowe, podjęto 5 tematów w ramach badań statutowych i 18 tematów w ramach badań własnych. Pracownicy Katedry wydali łącznie 17 książek oraz wiele artykułów. Wszyscy pracownicy prowadzą badania, przygotowują i wydają drukiem rozprawy naukowe, pracują nad uzyskaniem kolejnych stopni i tytułów naukowych, otrzymują nagrody i wyróżnienia, uczestniczą w różnych gremiach naukowych. Można więc stwierdzić, iż potencjał naukowy Katedry i zainteresowanie ze strony kandydatów na studia uzasadnia plany dalszego rozwoju organizacyjnego jednostki.

³⁴ Nie uwzględniono prof. zw. dr hab. Stanisława Sterkowicza.

Bibliografia

- Cenda-Cwer K., *Katedra Edukacji Obronnej wobec współczesnych wyzwań edukacyjnych*, „Konspekt” 2007, nr 2
- Krohoda M.J., *Współpraca uczelni Krakowa ze środowiskiem oświatowym w latach 1998–1999*, Kraków 2000
- Kształcenie nauczycieli przysposobienia obronnego w polskich uczelniach. Stan obecny i perspektywy*, red. Z. Kwiasowski, Kraków 2007
- Kształcenie przyszłych nauczycieli nowoczesnej szkoły*, red. J. Kuźma, R. Wroński, Kraków 2002.
- Kwiasowski Z., *30 lat Katedry Edukacji Obronnej Akademii Pedagogicznej w Krakowie*, „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Educationem Defensoriam Pertinentia I”, 2005, nr 24
- Kwiasowski Z., *Problem bezpieczeństwa człowieka w edukacji nauczycielskiej*, „Konspekt” 2007, nr 2
- Ostojski J., *Bezpieczeństwo narodowe*, „Konspekt” 2007, nr 2
- Ostojski J., Wojtycza J., *Przysposobienie obronne w opinii studentów i uczniów szkół ponadpodstawowych*, [w:] *Kształcenie nauczycieli przysposobienia obronnego w polskich uczelniach. Stan obecny i perspektywy*, red. Z. Kwiasowski, Kraków 2007
- Szybka P., *Kształcenie umiejętności z zakresu pierwszej pomocy w polskiej edukacji*, „Konspekt” 2007, nr 2
- Wieczorek A., *Reminiscencje ze Studiów Podyplomowych „Wychowanie Obronne” w Krakowie*, „Przysposobienie Obronne – Obrona Cywilna w Szkole” 1998, nr 3
- Wojtycza J., *Działalność Zakładu Wychowania Obronnego i Katedry Edukacji Obronnej w latach 1974–2007*, „Konspekt” 2007, nr 2
- Wojtycza J., *Kształcenie nauczycieli przysposobienia obronnego w krakowskiej Wyższej Szkole Pedagogicznej i Akademii Pedagogicznej*, „Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. Studia ad Educationem Defensoriam Pertinentia I”, 2005, nr 24
- Wroński R., *Studia podyplomowe: wychowanie obronne w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie*, „Przysposobienie Obronne – Obrona Cywilna w Szkole” 1997, nr 2

Research and teaching activity of the Department of Defense Education of Pedagogical University of Krakow in the years 2000 and 2009

Abstract

The Department of Defense Education, which existed between the years 2000 and 2009, made significant progress in its development. In addition to research and teaching function, it also trained students in the civil defense preparation as a substitution of the compulsory military service. The training was completed by 4,844 students. In the 2004/2005 academic year, part-time bachelor studies were opened at the Pedagogical University in the Off-campus Educational Centre in Tarnów. The Department received a positive evaluation of the National Accreditation Commission. In May 2005, it was excluded from the organizational structure of the Institute of Education Sciences and formed an independent unit. In 2009, the Department was renamed following a change of the main studies specialization.

During the 9 years of the Department's activity (2000-2009), there were 1599 graduates including: 368 who received post-graduate degree, 808 who received master's degree (both full-time and part-time) and 423 students who received bachelor's degree (part-time). They joined the Ministry of Education staff and the uniformed services. The academic program changes with the evolution of the school system. The graduates easily find employment at schools and institutions related to the national defense. Scientific potential of the Department and interests of the candidates justify plans for further development of the organizational unit.

Janusz Wojtycza

dr historii, pracownik Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego